

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü**

REHBERLİK VE KARIYER PLANLAMA DERSİ PROGRAMI

ANKARA, 2014

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

Sayı	101	Konu: Ortaokul Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi Öğretim Programı.
Tarih	26/11/2014	
Kurulda Gör. Tarihi	16/10/2014	
Önceki Kararın Tarih ve Sayısı	14/04/2011-37 02/08/2006-329	

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 27/05/2014 tarihli ve 39201250/160/2109181 sayılı yazısı üzerine Kurulumuzda görüşülen **Ortaokul Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi Öğretim Programının**, 2015-2016 Öğretim Yılından itibaren ekli örneğine göre uygulanması,

Kurulumuzun 02/08/2006 tarihli ve 329 sayılı kararıyla kabul edilen ve 14/04/2011 tarihli ve 37 sayılı kararıyla değişiklik yapılan İlköğretim Sınıf Rehberlik Programının, 2015-2016 Öğretim Yılından itibaren uygulamadan kaldırılması,

hususunu uygun görüşle arz ederiz.

Dr. Cem GENÇOĞLU
ÜYE

Kâmil YEŞİL
ÜYE

Dr. Mehmet SÜRMELİ
ÜYE

Doç. Dr. Güray KIRPIK
ÜYE

Dr. İbrahim DEMİRCİ
ÜYE

Doç. Dr. Hatice YILDIZ
ÜYE

Prof. Dr. Mehmet BAYYİĞİT
ÜYE

Dr. Hüseyin ŞİRİN
ÜYE

Prof. Dr. Emin KARİP
Kurul Başkanı

UYGUNDUR
.../.../2014

Nabi AVCI
Millî Eğitim Bakanı

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Giriş	1
Programın Vizyonu	2
Programın Genel Amaçları	2
Programın Yapısı	2
Programın Uygulanması	4
Ölçme ve Değerlendirme	6
Konu ve Kazanımlar	7
Kaynakça	9

GİRİŞ

Eğitim, bireyin gelişmesi, hayatındaki rol ve görevleri en iyi şekilde yerine getirmesi için ihtiyacı olan tutum ve davranışları kazandırma sürecidir. Eğitim yaşantısının nihayetindeki önemli amaçlarından biri olan “iş ve meslek sahibi olmak”, birey ve toplum için kritik bir öneme sahiptir. Eğitim süreçlerinin bir boyutunun da mesleki gelişim süreçlerinin yerine getirilmesi olduğu kabul edilmektedir. Bu bağlamda rehberlik hizmetleri büyük önem taşımaktadır.

Rehberlik; bireyin potansiyelini tanıyarak etkin kullanması, kendini gerçekleştirme, yaşama etkin katılımı ve üretken bir birey olmasını amaçlayan bir disiplindir. Kariyer ise hayat boyu kendimizi tanımamızı, ilgilerimizi, yapmak istediğimiz işleri, mesleğimizi, üretkenliğimizi ve bunların sonucu olarak elde ettiğimiz doyumu içeren geniş bir kavramdır. Bu nedenle eğitim; rehberlik ve kariyer gelişimi konularını mutlaka kapsamalı ve bu konularda sistematik bir şekilde bireyin gelişimine katkı sunmalıdır.

Kariyer planlamasını doğru yapan bireyler, kaynak israfı, zaman israfı gibi dezavantajlardan etkilenmeden ülke kalkınmasına ve ilerlemesine çok önemli katkılar sağlayacaktır. Bu nedenle bireyin kendini tanımasına, yeteneklerini daha etkin kullanarak kendini gerçekleştirmesine, özgür ve üretken birey olmasına katkı sağlamak amacıyla “Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi Programı” hazırlanmıştır.

PROGRAMIN VİZYONU

Programının vizyonu; kendini tanıyan, gizil güçlerini fark eden, toplumda mesleklerin önemini bilen ve kariyerini planlayan bireyler yetiştirmektir.

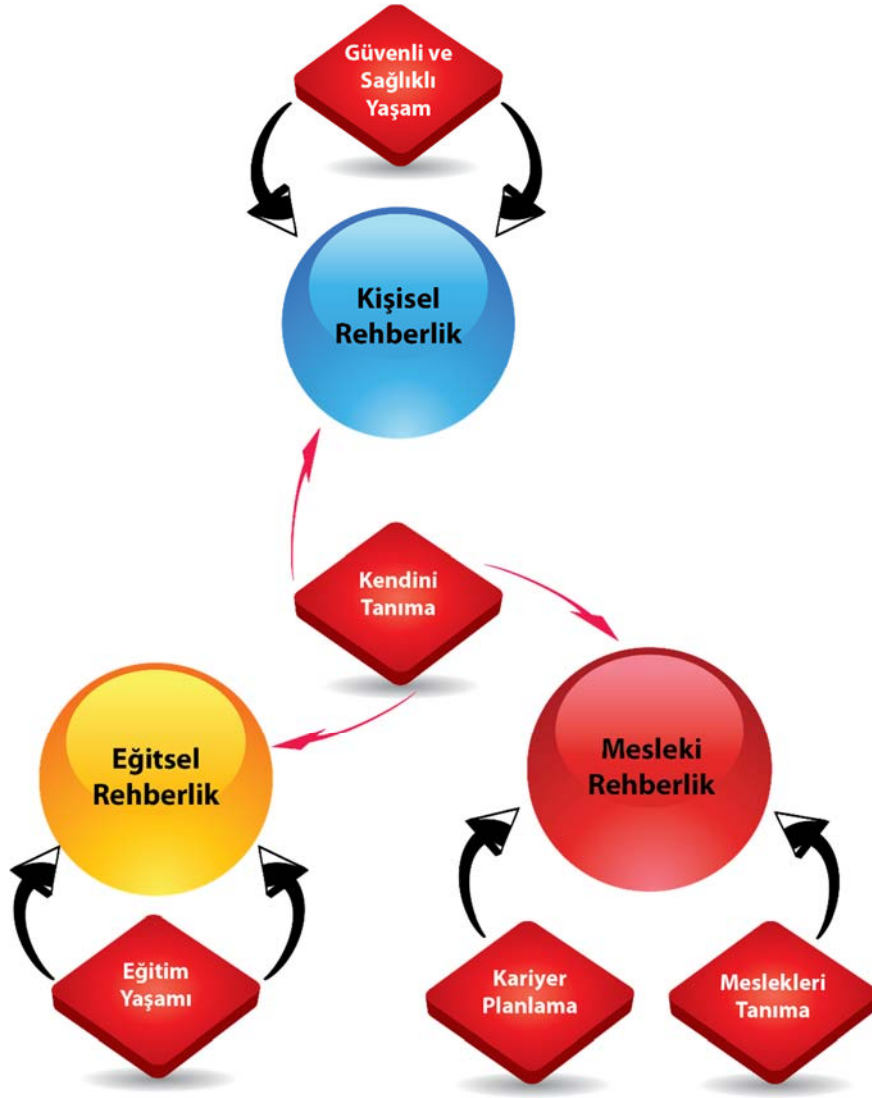
PROGRAMIN GENEL AMAÇLARI

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi Programı'nı tamamlayan öğrencilerin;

1. Kendi gizil güçlerini keşfeden,
2. Alacağı eğitimin gelişimine ve yaşamına katkısını bilen,
3. Yaşamı planlamanın önemini bilen,
4. Geleceğe yönelik planlama yapma becerisini kazanmış,
5. Kendi kariyer yaşamına ilişkin alternatifleri değerlendirebilen,
6. Mesleklerin yaşamdaki yeri ve önemini kavramış,
7. Her mesleğin toplumda önemli ve değerli olduğunu bilen,
8. Çevresindeki olanakları değerlendirebilen bireyler olmaları beklenmektedir.

PROGRAMIN YAPISI

PDR hizmetleri bireylere belirli yeterlikler kazandırmaya çalışmaktadır. Bu yeterlikler a) okula ve çevreye uyum, b) eğitsel başarı, c) kendini kabul, d) kişilerarası ilişkiler, e) aile ve toplum, f) güvenli ve sağlıklı hayat, g) eğitsel ve mesleki gelişim gibi yeterliklerdir. Program, ortaokul 8. sınıfta ve haftada bir saat okutulan bir dersi kapsamı nedeniyle, yeterlik temelli değil, konu temelli olarak hazırlanmıştır. Bu haliyle program, bireyi temel özne olarak alıp bireyden mesleklere, mesleklerden topluma doğru bütünleşmeyi sağlamaya çalışan “konuları” içeren bir yapı göstermektedir. Programın konuları PDR hizmet alanları olan “*kişisel, eğitsel ve mesleki rehberlikle*” ilişkilendirilmiştir. Aşağıdaki görselde programın konularıyla PDR hizmet alanlarının ilişkilendirilmesi gösterilmiştir.

Şekil 1. Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi konu alanlarıyla PDR hizmet alanlarının ilişkisi

KAZANIMLARIN KONULARA GÖRE DAĞILIMI

Konular	Kazanımlar Sayısı
Kendini Tanıma	9
Güvenli ve Sağlıklı Yaşam	6
Eğitim Yaşamı	6
Meslekleri Tanıma	14
Kariyer Planlama	9
Toplam	44

PROGRAMIN UYGULANMASI

Programın uygulanmasında aşağıdaki hususlar dikkate alınmalıdır:

- 1) İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) “*Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi*” haftada bir saat okutulacak bir derstir. Bu dersi şube rehber öğretmen okutmakla görevlidir. Şube rehber öğretmen, programda yer alan kazanımların işleniş dağılımını bu dersin toplam saatini dikkate alarak planlamalıdır.
- 2) Okul rehber öğretmeni programın kazanımlarının ölçülmesinde, çocukların yetenek, ilgi ve değerlerinin belirlenmesinde şube rehber öğretmenlerine gerekli desteği sağlamalıdır.
- 3) Programda “güvenli ve sağlıklı yaşam” ve “kendini tanıma” konuları işlenirken öğrencilerin gelişim özellikleri, ihtiyaçları, çevreye ve sosyal yaşama uyumları, ilgi ve yeteneklerini keşfetmeleri, güçlü ve zayıf yönlerini fark etmeleri, kendilerini zararlı alışkanlıklardan korumaları gibi hususlara dikkat edilmelidir.
- 4) Programda “eğitim yaşamı” ve “kendini tanıma” konuları işlenirken bireysel farklılıkları keşfetme, ilgi ve yeteneklerini fark etme, kendi öğrenme yollarını anlama, başarılı bir eğitim yaşamı sürdürmeleri gibi hususlara dikkat edilmelidir.
- 5) Programda “kariyer planlama”, “meslekleri tanıma” ve “kendini tanıma” konuları işlenirken meslekler, meslek yaşamı, ilgi ve yeteneklere uygun kariyer yaşamına yönelme gibi hususlara dikkat edilmelidir.
- 6) Programın etkililiğinin sağlanması için şube rehber öğretmenin; okul yönetimi, rehber öğretmen ve veliyle iş birliği yapması, yakın çevresindeki olanakları kullanması gerekmektedir.
- 7) Programın uygulanmasında rol oynama, sınıf içinde proje çalışmaları, küçük grup çalışmaları, problem çözme, bireysel çalışma, beyin fırtınası, gösteri, gezi-gözlem, soru-cevap, benzetim, ikili ve grup çalışması, eğitsel oyunlar, kariyer planlama dosyası gibi yöntem ve tekniklere yer verilebilir.
- 8) Konularda yer alan kazanımların işlenişinde, belirli bir sıralama yerine bir bütünlük içerisinde, birbirleri ile ilişkili olacak şekilde ele alınmasına dikkat edilmelidir. Şube rehber öğretmeni, rehber öğretmen işbirliği ile hazırlayacağı çeşitli etkinliklerle dersin kazanımlarının gerçekleşmesini sağlamalıdır.
- 9) Öğrenci grubuna hangi konuda çalışılacağı etkinlik öncesinde açıklanmalıdır. Süreç boyunca uyulması gereken kurallar belirlenmelidir. Ayrıca etkinliklerle ilgili

hazırbulunuşluk gerektiği durumlarda bir hafta önceden araştıracakları konular hakkında bilgilendirme yapılmalıdır.

- 10) Öğretmenler etkinlikleri uygularlarken heterojen gruplarla çalıştıkları için öğrencilerin özelliklerini dikkate almalıdırlar. Etkinliklerinde bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak her bireyin özel ve değerli olduğu vurgulanmalıdır.
- 11) Öğretmen konuların işlenişinde yeri geldiğinde güncel olaylarla (sağlıklı beslenme, zararlı alışkanlıklar, meslekler vb.) ilişkilendirme yapmalıdır.
- 12) Öğrencilerin kendilerini uygun yöntem ve tekniklerin de yardımıyla tanımaları programın başarısı için önemlidir. Kendini tanıyan öğrenciler, gidebilecekleri en uygun üst öğrenim kurumu ve mensubu olabilecekleri mesleği araştırmalıdırlar. Bu nedenle öğrencilere kariyer planlamanın önemi kavratılmalıdır.
- 13) Programın “meslekler ve kariyer planlama” konularında başarıya ulaşmak için öğrencilerin üst öğrenim kurumlarına (çeşitli lise türleri) ziyaretleri, iş kurumu ziyareti yapılarak meslekler hakkında araştırmalar yapmaları ve iş sektöründe farklı meslek gruplarını gözlemeleri sağlanmalıdır. Bu imkânların bulunmadığı yerlerde okullarda meslek ve panolar aktif şekilde kullanılmalı, internetten, belgesellerden ve buna benzer materyallerden yararlanılmalıdır.
- 14) Öğrenciye verilen sorumlulukların (kariyer dosyası hazırlama, öz geçmiş yazma, meslekleri araştırma vb.) yerine getirilmesi sağlanmalıdır.
- 15) Öğretmen, programda yer alan kazanımların yaşam becerilerine dönüştürülmesini sağlamalıdır.
- 16) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerini sürdüren öğrenciler için özellikleri, eğitim performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda “Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi Programı” temel alınarak “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)” hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Programda yer alan kazanımların öğrencilerde gerçekleşme düzeyinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Buna hizmet edecek olan ölçme ve değerlendirme sürecidir. Şube rehber öğretmeni programın kazanımlarının ölçülmesi ve değerlendirmesi konusunda aşağıda açıklanan noktalara dikkat etmelidir.

1. Rehberlik ve kariyer planlama bilişsel öğrenmeleri içerdiği kadar duyuşsal öğrenmelerin de yoğun olarak yaşandığı bir alandır. Bu nedenle bilişsel alanı ölçen araçlar kadar duyuşsal alanı da ölçen araçlar kullanılmalıdır.
2. Amaca hizmet eden test (ilgi, tutum, kişilik) ve test dışı tekniklerin (gözlem, görüşme, günlük, canlandırmalar vb.) tamamı kullanılabilir. Bu bağlamda, yetenekleri belirlemek amacıyla okul rehberlik ve psikolojik danışma servisinin uyguladığı yetenek testlerinin sonuçları vb. veriler kullanılmalıdır.
3. Öğrencilerin ilgilerini belirlemek için okul rehberlik ve psikolojik danışma servisinin uygulayacağı ilgi envanterleri, kişilik ölçekleri, öğrencilerin tutacakları günlükler, öğrencilerin yapacağı öz değerlendirmeler, aile üyelerinin öğrenciyle ilgili gözlemleri, öğretmen gözlemleri vb. kullanılmalıdır.
4. Öğrencinin belirli bir alana yönelik tutumu ya da ailenin çocuğun seçimlerine yönelik tutumlarını belirlenmesi için tutum ölçekleri, gözlemler vb. kullanılmalıdır.
5. Öğrencilerin değerlerini belirlemek için, o yaş grubuna uygun varsa değerleri belirleyen ölçekler, öğrencilerin öz değerlendirmeleri, öğretmen, ebeveyn gözlemleri ve görüşleri vb. kullanılmalıdır.

KONULAR VE KAZANIMLAR

Konular	Kazanımlar	Açıklamalar
Kendini Tanıma	1. Ergenlik döneminin bedeninde, duygularında ve düşüncelerinde oluşturduğu etkileri sıralar. 2. Bedensel ve duygusal değişimlerin ergenlik döneminin doğal bir parçası olduğunu fark eder. 3. Yetenek, ilgi, değer kavramını açıklar. 4. Değerlerle ilgileri ayırt eder. 5. Kendi yetenek, ilgi ve değerlerini fark eder 6. Bireysel özelliklerini tanımaya istekli olur. 7. Güçlü ve zayıf yönlerini listeler. 8. Bireysel özelliklerin toplumda üstlendiği rollere etkisini kavrar. 9. Bireysel farklılıklarını ve özelliklerini değerlendirir.	▪ Fen bilimleri dersiyle ilişkilendirme yapılmalıdır (Kazanım 1, 2). ▪ Her bireyin tek ve eşsiz olduğu göz önünde bulundurularak öğrencilerin değer, yetenek ve ilgilerine saygı gösterilmelidir (Kazanım 5, 6, 7, 8,9). ▪ Şube rehber öğretmeni öğrencilerin yetenek, ilgi ve değerlerini belirlemede okul rehber öğretmeninden destek almalıdır. Çünkü bu özellikler yetenek, ilgi ve tutum ölçme araçlarıyla belirlenebilecek özelliklerdir (Kazanım 5, 7, 9).
Güvenli ve Sağlıklı Yaşam	10. Zararlı alışkanlıkların duygusal ve bedensel yönden insan hayatına etkilerini fark eder. 11. Kendini zararlı alışkanlıklardan korur. 12. Güvenli ve sağlıklı hayat için gerekli alışkanlıkları edinir. 13. Stresin nedenlerini ve belirtilerini açıklar. 14. Stres durumlarında kullandığı tepkileri etkililiği açısından değerlendirir. 15. Stresle başa çıkmada uygun yöntemler kullanır.	▪ Şube rehber öğretmeni öğrencilerin zararlı alışkanlıklarla ilgili bilinçlenmeleri ve kendilerini korumalarıyla ilgili çeşitli kurum ve kuruluşlardan (konuyla ilgili sağlık kurumları vb.) destek almalıdır (Kazanım 10, 11, 12). ▪ Kazanımda sağlıklı hayat, sağlıklı beslenme, temizlik, spor, hastalık ve kazalara karşı korunma vb. konuları ele alınmalıdır (Kazanım 12). ▪ Şube rehber öğretmeni öğrencilerin stres ve stresle başa çıkma yöntemlerini kullanma becerilerini geliştirmede okul rehber öğretmeninden destek almalıdır. Çünkü bu konular uzmanlık gerektiren konulardır (Kazanım 13, 14, 15).
Eğitim Yaşamı	16. Kendi öğrenme stilini belirler. 17. Okuldaki görev ve sorumluluklarını yerine getirir. 18. Okul başarısını arttırmak için planlı çalışmaya özen gösterir. 19. Sınav kaygısının performansına etkisini kavrar. 20. Sınav kaygısıyla baş etme yollarını açıklar. 21. Sınav kaygısı yaşadığında gerekli yardım almaya istekli olur.	▪ Görev ve sorumluluklarımız kadar hak ve özgürlüklerimizin de olduğu ve demokratik toplumların bir gereği olduğu vurgulanır (Kazanım 17). ▪ Yoğun sınav kaygısı yaşayan öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma servisinden aktif yardım alınması sağlanmalıdır (Kazanım 19, 20, 21).

Konular	Kazanımlar	Açıklamalar
Meslekleri Tanıma	22. İş, meslek, uğraş ve kariyer kavramlarını tanımlar. 23. Meslek sahibi olmanın önemini açıklar. 24. Üst öğrenim kurumlarına geçiş sistemini araştırır. 25. Ortaöğretim program türleri hakkında bilgi toplar. 26. İlgi, yetenek ve değerlerin ortaöğretim program türü seçimindeki rolünü fark eder. 27. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitimin neler olduğunu kavrar. 28. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği bireysel özelliklerin neler olduğunu kavrar. 29. Ortaöğretim program türü seçiminde ailesinin ve çevresinin beklentileriyle kendi beklentilerini ayırt eder. 30. İlgi duyduğu mesleklerle bireysel özelliklerinin ortak noktalarını belirler. 31. Eğitimini sürdüreceği ortaöğretim program türünün meslek seçimine etkisini fark eder. 32. Meslekler hakkında bilgi toplayacağı kaynakları fark eder. 33. Meslekler hakkında bilgi toplar. 34. Her mesleğin toplum yaşamındaki önemini fark eder. 35. Mesleklerin uzun vadede istihdam olanaklarını değerlendirir.	▪ Şube rehber öğretmeni öğrencilerin ilgi, yetenek ve değerlerinin ortaöğretim programını seçimdeki rolünü ve ilgi duyduğu mesleklerle bireysel özelliklerinin ortak noktalarını belirlemelerinde okul rehber öğretmeninden destek almalıdır (Kazanım 28, 30). ▪ Özellikle toplumsal cinsiyet rolleri ve meslek seçiminde cinsiyete ilişkin önyargılara değinilmeli ve meslek seçiminde buna dikkat edilmesi gerektiği açıklanmalıdır (Kazanım 29, 31). ▪ Kariyer seçiminde zaman zaman ailelerin beklentilerinin bireyin beklentilerinin önüne geçtiğine ve bu durumun sakıncalarına değinilmelidir (Kazanım 29). ▪ Mesleklerle ilgili bilgi toplayabileceği kurum/kuruluş (iş kurumu, okul rehberlik ve psikolojik danışma servisi gibi), dijital ortam (WEB) vb. yönlendirilir (Kazanım 32, 33). ▪ Belirli meslekler hakkında toplumda var olan ön yargılara değinilmeli, her mesleğin yaşamdaki değerine ve önemine vurgu yapılmalıdır (Kazanım 34). ▪ Şube rehber öğretmeni öğrencinin her mesleğin toplum yaşamındaki önemini belirlemesinde ve mesleklerin uzun vadede istihdam olanaklarını değerlendirmelerinde çeşitli meslek odalarından, çalışanlarından, iş kurumundan destek alabilir (Kazanım 34, 35).
Kariyer Planlama	36. Günlük yaşamında olumlu iletişim kurmanın önemini açıklar. 37. Kendini tanıtmada öz geçmişin önemini fark eder. 38. Öz geçmişini yazar. 39. Kariyer planlama basamaklarını açıklar. 40. Bireysel kariyer planlama dosyası hazırlar. 41. Ortaöğretim tercihlerini kariyer dosyasındaki verilerden yararlanarak belirler. 42. Kariyer planlamanın gelişim dönemlerinde farklılık gösterebileceğini fark eder. 43. Mevcut kariyer hedeflerinin gerçekleştirilmesini değerlendirir. 44. Kariyer planlamada alternatifleri değerlendirir.	▪ İş yaşamında iletişimin önemi vurgulanır (Kazanım 36). ▪ Kariyer dosyasında bireyin kendini tanımasına ve gerçekçi kararlar vermesine yardımcı olacak her tür materyal ve verinin bulunmasının önemine değinilmelidir (Kazanım 40). ▪ Alternatifli düşünmenin önemine değinilmelidir. Tek hedefin olmasının sakıncalarına vurgu yapılmalıdır. Ön yargıların ve olumsuz düşüncelerin kariyer planlamaya etkisi vurgulanmalıdır (Kazanım 44).